

Sääli ihmistä – ja laatusarjakuvaa

Jukka Kemppinen

Tekstin innoittajana on toiminut ranskalaisista SS-miehistä kertova sarjakuva *Le voyage de Marcel Grob*.

Mietin hyvin pitkään, mitä sanoa tästä 200-sivuisesta, kovakantisesta sarjakuvaromaa- nista. Se on lajia ja tasoa, jota Suomessa ei nähdä käytännössä koskaan eli erittäin hyvä. Muutamat (J. Tardi) ovat osoittaneet, että tehosteiden, trikkien ja digitaalisen käsittelyn aikakaudellamme kynä ja väri voivat olla ylivoimaisia, kun menneisyyttä tehdään eläväksi.

Epäröintini toinen syy on tieto, ettei nykyisin lueta liioin kirjoja, joiden aihe on vakava ja tyyli tinkimätön. ”Mediaseksikkyys” on ulotettu jo vuosia sitten siihen alaan, jota ennen sanottiin kaunokirjallisuudeksi.

Outo lintu. Latinaksi siis Rara avis.

Marcel Grobin tarina liittyy ranskalaiseen perinteeseen, jota olisi muille selitettävä laa- jastikin. Elsassilainen poika on ”collabo” eli natsien johtaman Saksan armeijan sotilas, enemmän vahingossa kuin valinnastaan.

Ranskan kirjallisuudessa ja elokuvassa julkaistiin paljon ”yön armeijoista”, kun toiset olivat sodan aikana kannattaneet Saksaa puheissa tai teoissa ja toiset kuuluneet vastarinta- liikkeeseen, jonka merkitystä oli isänmaallista liioitella. Saksan oma tilanne oli ikään kuin helpompi. Böll oli entinen rintamasotilas ja lopulta kävi ilmi, että sellainen oli ollut myös Grass. Suomessa natsismi ei juurikaan kosketa *Tuntematonta sotilasta*, mutta Rintalan romaanissa *Pojat* ja siitä tehdyssä elokuvassa saksalaiset ovat keskiössä. Suomalaiset muis- tavat vain lapsi-ikäisen Vesa-Matti Loirin suorituksen.

Grobin tarina on Korkejännityssarjan vastakohta – mutta nykyiset lukijat eivät taida tuntea edes tuota seikkailusarjakuvien lehteä, kaikkine typeryyksineen. Tämän sarjakuva- teoksen keskeinen sisältö on aika lähelle sama kuin kuuluisan historioitsijan (Ferguson) kirjan nimi ”Pity of war”. Haluaisin suomentaa sen väärin: sääli ihmistä.

Ihmisen osa on joutua jauhaantumaan sietämättömiin oloihin, joita hän on ehkä ollut itse luomassa. Tässäkin kunnian sijasta kukkii kavaluus ja oletetun aatteen paikan riistää raakalaisten aatteettomuus.

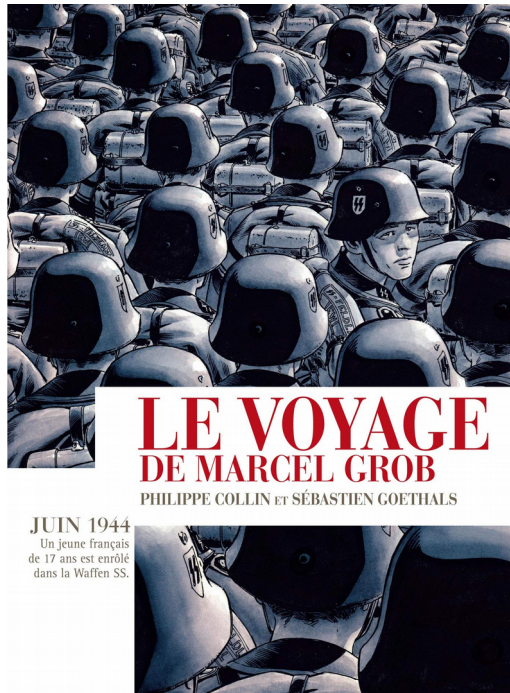
Me ikääntyneet tiedämme, että siellä täällä rehottavan uusnatsismin takana on täydellis- tä tietämättömyyttä aatteista ja asenteista. Torjunta voi olla biologinen ominaisuus. Toisen maailmansodan jälkeen voittajat pakottivat saksalaiset siviilit katsomaan uutisfilmejä

tuhoamisleireiltä. Kaikki tulivat – kun oli pakko – eikä kukaan katsonut kankaalle. Kulu-
neiden yli seitsemän vuosikymmenen aikana useimmat eivät ole vielääkään katsoneet.

Suosittelen muuten tämän lukijalle jo kuollutta ikätoveriani W.G. Sebaldia. Hän kirjoitti
Saksasta ja sodasta ja muistamisesta paremmin kuin kukaan toinen sukupolvestaan. Hän oli
oman aikansa Orwell. Ja kirjat ovat suomeksi Tammen Keltaisessa kirjastossa.

Jätän asian auki. Vetoan pelkuruuteeni. Tämän Grob-kirjan suomentaminen olisi iso
urakka. Olen suomentanut itse sarjakuvia ranskasta, Tintti-sarjoista lähtien. Painaminen
maksaisi. Arvioimani menekki olisi noin 20 kappaletta ja lainausketojen määrä kirjastoista
ehkä 200.

Pyydän, ettette usko minua, lukijat.

Kirjallisuus

Collin, Philippe & Goethals, Sébastien 2018. *Le voyage de Marcel Grob*. Paris: Futuropo-
lis.

*Jukka Kemppinen on eläkkeellä oleva professori, varatuomari, kirjailija ja
suomentaja.*

Siirtolaisuus ja historianopetus – Raportti ISHD:n konferenssista Saksasta

Tanja Taivalantti

Osallistuin historiadidaktikkojen yhdistyksen, International Society for History Didacticsin (ISHD), vuosittaiseen konferenssiin, joka pidettiin 9.–11.9.2019 Tutzingissa, Saksassa. Konferenssin teemana oli ajankohtaisesti siirtolaisuus ja historianopetus. Kyseessä oli 40 vuotta toiminen yhdistyksen vuosittainen konferenssi, joka usein järjestetään pienessä Tutzingin kaupungissa Starnberginjärven rannalla. Tällä kertaa sinne kokoontui viitisenkymmentä historiallisesta ajattelusta, historiatietoisuudesta, historian opettamisesta sekä oppimisesta, historiakulttuurista ja historian julkisesta käytöstä kiinnostunutta asiantuntijaa. Akademie für politische Bildung -opistolla järjestetyssä konferenssissa oli avauspuheen-
vuoron sekä paneelikeskustelun lisäksi kolmetoista eri teemaryhmää, joissa jokaisessa pidettiin kolme esitystä. Myös majoitus ja ruokailut järjestyivät opiston tiloissa, joten olosuhteet tutkijoiden väliseen vuorovaikutukseen olivat suotuisat. Kompakti konferenssi oli miellyttävä kokemus ensikertalaiselle.

Esityksissä tarkasteltiin siirtolaisuuden näkymistä oppikirjoissa, opetussuunnitelmissa ja luokahuoneissa. Siirtolaisuutta oli tutkittu sekä maahanmuuton (immigration) että maastamuuton (emigration) näkökulmasta. Keskustelua herätti ruotsin ja englannin kielellä opiskelevien nuorten vaikeus tunnistaa näiden käsitteiden eroa.

Italialaiset, puolalaiset, portugalilaiset ja virolaiset tutkijat kertoivat, miten maastamuutto näyttäytyy heidän historianopetuksessaan. Heidän mukaansa maastamuuttajat usein katoavat kansallisesta historiankirjoituksesta. Jättäessään kotimaansa maastamuuttajat ikään kuin menettävät historian toimijuutensa, eikä heitä nosteta esille myöskään historianopetuksessa. Professori Cláudia Pinto Ribeiro esitteli portugalilaisten historian oppikirjojen tapaa käsitellä siirtolaisuutta. Hänen mukaansa oppikirjojen merkitys historianopetukselle on merkittävä, sillä lähestulkoon kaikki portugalilaisopettajat käyttävät niitä oppituntien valmistelussa. Pinto Ribeiron mukaan siirtolaisuuden käsittely oppikirjoissa on Eurooppakeskeistä ja siirtolaisuuden käsittelyä leimaa keskittyminen siirtolaisten lukumääriin. Hän kritisoi oppikirjoja maastamuuton merkityksen sivuuttamisesta ja näkee sen johtaneen lähtijöiden unohtamiseen historianopetuksessa.